

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมือง
แบบมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง
จังหวัดฉะเชิงเทรา*

BUDDHADHAMMA INTEGRATION FOR PEOPLE'S PARTICIPATORY
POLITICAL CULTURE PROMOTION AT BANG KWAN SUB-DISTRICT,
IN MUANG DISTRICT OF CHACHOENGSAO PROVINCE

พระอศนัย ญาณสุโท, อนนภูมิ ไชวเกษม, สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล

Phra Assanai Yunnasutto, Anuphum Sowkasem, Sawat Jirathitikarn

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Jabper9799@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน และ 3. นำเสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.950 เก็บข้อมูลจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 372 คน วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r=0.708^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนำเสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักสารานุกรม ประกอบด้วย 1. เมตตากายกรรม (ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง) 2. เมตตาวจีกรรม

(แนะนำในสิ่งที่ดีงาม) 3. เมตตามโนกรรม (ความคิดเชิงบวก) 4. สาธารณโภคี (เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม) 5. สีลสามัญญาตา (รู้บทบาทหน้าที่) 6. ทิฐีสามัญญาตา (มีความเป็นกลาง)

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; วัฒนธรรมการเมือง; การมีส่วนร่วม

Abstract

This research article aims to: 1. examine the level of participatory political culture among citizens in Bang Khwan Subdistrict, Mueang District, Chachoengsao Province; 2. study the relationship between Buddhist principles and participatory political culture; and 3. propose an integrated approach to applying Buddhist principles to promote participatory political culture in the local context. The study employed a mixed-methods approach. The quantitative component used a questionnaire with a reliability score of 0.950, collecting data from 372 eligible voters. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The qualitative component involved in-depth interviews with 10 key informants.

The results revealed that the overall level of participatory political culture among the population was high. Hypothesis testing showed a strong positive correlation between Buddhist principles and participatory political culture ($r = 0.708^{**}$) with statistical significance at the 0.01 level. The study proposes an integrated approach based on Saraniyadhamma (principles for harmonious living) to promote participatory political culture. This includes: 1. Metta-kayakamma – practicing ethical physical actions, 2. Metta-vacikamma – offering kind and constructive speech, 3. Metta-manokamma – cultivating positive thoughts, 4. Sadharanabhogi – prioritizing the common good, 5. Sila-samaggi – mutual respect for roles and responsibilities, and 6. Ditthi-samaggi – maintaining neutrality and open-mindedness.

Keywords: Buddhist Principles; Political Culture; Participation

บทนำ

วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยได้รับอิทธิพลจากหลาย ๆ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ ตั้งแต่การปกครองในสมัยสุโขทัยสุโขทัยสุโขทัยมาจนถึงการสร้างสังคมประชาธิปไตยในยุคปัจจุบัน แม้ว่าสังคมไทยจะมีกระบวนการประชาธิปไตยที่เข้มแข็งขึ้น มีการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่รากฐานทางวัฒนธรรมของการพึ่งพาผู้นำและการหาผู้มีบารมีเพื่อคุ้มครองและชี้นำในวิถีทางต่าง ๆ ยังคงเป็นส่วนหนึ่งที่ฝังรากลึกในจิตสำนึกของคนไทยในปัจจุบัน วัฒนธรรมดังกล่าวนี้ว่าเป็นอุปสรรคสำคัญต่อแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพราะแนวคิดสำคัญที่ขับเคลื่อนสังคม คือ เกียรติศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ซึ่งหมายความว่าทุกคนในสังคมมีสิทธิและโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและอนาคตของพวกเขา การยอมรับความแตกต่างในมุมมองความคิดเห็น และความเชื่อถือเป็นหัวใจของการสร้างสังคมที่หลากหลายและเสรี (ศราวุธ ชันวีรัชย์ และคณะ, 2565)

สภาพปัจจุบันประเทศไทยในด้านระบบการเมืองและโครงสร้างทางการเมืองอาจกล่าวได้ว่า ระบบประชาธิปไตยไม่สมบูรณ์อย่างที่ควรจะเป็น เนื่องจากมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหลายครั้ง สาเหตุมาจากการแย่งชิงอำนาจและการต่อสู้ทางการเมืองภายในประเทศมาตั้งแต่ยุคแรก ๆ โดยการแทรกแซงจากกองทัพทำให้เกิดการแบ่งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในแนวทางการคิดของประชาชน รวมทั้งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ความขัดแย้งทั้งหมดที่เกิดขึ้นล้วนแต่เป็นอุปสรรคทำให้เกิดปัญหาต่อระบบการเมืองการปกครองไม่ก้าวหน้า โดยเฉพาะสาเหตุที่มาจากวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่มั่นคงและเต็มไปด้วยการแบ่งแยกทางความคิด ที่จะสืบทอดไปยังประชาชนรุ่นหลัง (พระครูปลัดเกษงกา ผาทอง และคณะ, 2562) เหล่านี้เป็นปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อทัศนคติการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในมิติต่าง ๆ ประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยต้องมีทัศนคติที่เปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ การมีส่วนร่วมต่อหลักการประชาธิปไตยประชาชนต้องมีความสนใจกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองหรือติดตาม ควบคุม และตรวจสอบประเมินกระบวนการการทำงานของหน่วยงานรัฐอย่างจริงจังหรืออาจจะกล่าวได้ว่า ประชาชนต้องมีวัฒนธรรมทางการเมืองตามที่เสนอว่า ความรับผิดชอบทางการเมืองไม่ใช่แค่สิทธิเท่านั้น แต่ยังเป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติอย่างจริงจัง เพราะหัวใจสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย จะต้องมีความร่วมมือร่วมใจทางการเมืองที่สมบูรณ์ การหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธไม่เพียงแต่จะส่งผลเสียต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน แต่ยังส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติในภาพรวมและยังเป็น

การช่วยกันดูแลตรวจสอบการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐให้มีความโปร่งใสเหล่านี้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Almond & Verba, 1963) ในขณะที่พฤติกรรมและการแสดงออกของบุคคลในทางการเมืองนั้นเป็นผลมาจากทัศนคติวัฒนธรรมของสังคม เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นได้ (Schein, 2009) ดังนั้น ประชาชนซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ประชาธิปไตยในประเทศนั้นประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว (ชำนาญ จันทร์เรือง, 2566) การมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญเป็นสิ่งที่กำหนดความสามารถของรัฐและหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลที่จะนำทางชุมชนท้องถิ่นและระดับประเทศให้ไปสู่ทิศทางเศรษฐกิจการเมืองที่ดี

ด้วยปัญหาและความสำคัญของวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังไม่ตระหนักรับรู้ในสิทธิในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและเข้าไปมีส่วนร่วมโดยประชาชนตำบลบางขวัญไปใช้สิทธิเลือกตั้งเฉลี่ยร้อยละ 70.73 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566) ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายต่อการปรับตัวกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงจึงทำให้ขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการเมือง และกิจกรรมทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ (องค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ, 2566) ผู้วิจัยเห็นว่าควรนำหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนโดยหลักสารานุกรมที่สามารถสนองตอบสังคมให้เกิดการพัฒนาความคิด ทัศนคติ จิตใจ คือ 1. ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง 2. แนะนำในสิ่งที่ดีงาม 3. ความคิดเชิงบวก เชิงสร้างสรรค์ 4. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม 5. รู้บทบาทหน้าที่ 6. มีความเป็นกลาง ส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมให้มั่นคง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยด้วยวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีทะเบียนบ้านอยู่ที่ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 5,621 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 372 คน ได้มาโดยตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย นักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป ซึ่งเป็นประธานหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ กลุ่มตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ และรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร ผู้นำท้องที่ชุมชน จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นกำนันตำบลบางขวัญ และผู้ใหญ่บ้านที่อยู่ตำบลบางขวัญ รวมจำนวนทั้งสิ้น 10 รูปหรือคน โดยการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน เป็นแบบสอบถามเลือกตอบ ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับหลักสารานุกรม 6 ประกอบด้วยข้อความทั้งหมด 30 ข้อ

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบการมีส่วนร่วมของตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 372 ชุด โดยแจกและเก็บแบบสอบถามกับประชาชนที่มีสิทธิการเลือกตั้งทางการเมือง ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 372 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เมื่อรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ คำนวณค่าสถิติ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบเจาะจง เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการเมืองปกครองท้องถิ่น และเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับประชาชนโดยตรงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ซึ่งได้รับผลกระทบ ผลลัพธ์จากการดำเนินการโดยตรง โดยใช้วิธีการจดบันทึก ใช้เครื่องบันทึกเสียง ในการบันทึกการสนทนา เพื่อนำมาใช้ถอดความสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปเรียบเรียงข้อมูลตอบตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัยและนำมาวิเคราะห์ สรุปอภิปรายผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ สถิติพรรณนา สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอนุมาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ระดับวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวม (n=372)

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านความโน้มเอียงต่อการรับรู้	3.83	0.73	มาก
2. ด้านความโน้มเอียงต่อความรู้สึก	3.76	0.74	มาก
3. ด้านความโน้มเอียงการประเมิน	3.95	0.75	มาก
ภาพรวม	3.85	0.67	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตารางที่ 2 แสดงการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน

	X1	X2	X3	X4	X5	X6	Y1	Y2	Y3	Yรวม	Xรวม
	(r)	(r)									
X1	1.00										
X2	.566**	1.00									
X3	.632**	.775**	1.00								
X4	.566**	.655**	.720**	1.00							
X5	.595**	.546**	.734**	.734**	1.00						
X6	.756**	.577**	.721**	.711**	.792**	1.00					
Y1	.447**	.541**	.553**	.508**	.482**	.506**	1.00				
Y2	.457**	.521**	.535**	.529**	.501**	.558**	.732**	1.00			
Y3	.556**	.509**	.599**	.571**	.626**	.702**	.693**	.771**	1.00		
รวมY	.537**	.813**	.902**	.868**	.868**	.867**	.610**	.611**	.702**	1.00	
รวมX	.761**	.578**	.621**	.591**	.592**	.670**	.890**	.921**	.908**	.708**	1.00

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของหลักสาราณียธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r=0.708^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรหลักสาราณียธรรม 6 แทนค่าด้วย X ตัวแปรวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน แทนค่า Y โดย X1 คือ เมตตาการุณกรรม X2 คือ เมตตาวิจิตรกรรม X3 คือ เมตตาโมกกรรม X4 คือ สาธารณโภคี X5 คือ สีสสามัญญดา X6 คือ ทิฏฐิสามัญญดา Y1 คือ ความโน้มเอียงต่อการรับรู้ Y2 คือ ความโน้มเอียงต่อความรู้สึก Y3 คือ ความโน้มเอียงด้านการประเมิน

3. แนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าประกอบด้วย 1. ด้านความโน้มเอียงต่อการรับรู้ ประชาชนต้องมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับทุกองค์กร สามารถรับรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ตนเองเกี่ยวกับการเมือง รวมทั้งการใช้สื่อออนไลน์รับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างถูกต้อง 2. ด้านความโน้มเอียงต่อความรู้สึก คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ในสังคมและประเทศชาติ สามารถแสดงความคิดเห็นด้านการเมืองอย่างเสรีเชิงสร้างสรรค์ และ 3. ด้านความโน้มเอียงด้านการประเมิน ประชาชนสามารถปฏิบัติตามตนตามหลักสิทธิมนุษยชนและหน้าที่พลเมือง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิเสรีภาพ และต้องรู้จักใช้สิทธิบทบาทหน้าที่ ช่วยกันดูแลสังคมหรือสิ่งที่ผิดหลักกฎหมาย ผิดจริยธรรม การทุจริตทางการเมืองในท้องถิ่นในชุมชน สามารถดำเนินการ

ตรวจสอบ แจ้งข้อมูลประเมินความถูกต้องทุกมิติทาง นอกจากนี้ กลไกที่เชื่อมโยงในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข การดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม ต้องส่งเสริมด้วยหลักพุทธธรรมอันสอดคล้องกับหลักสาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย 1. เมตตากรรม พัฒนาความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตนเอง และมีส่วนร่วมกิจกรรมพัฒนาความรู้ทางสังคมการเมืองปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกันเสมอภาคมีความโปร่งใสยุติธรรม และปลูกฝังทัศนคติเชิงสร้างสรรค์ใช้ความเมตตารับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ใช้ความรู้ความสามารถดูแลประเมินตรวจสอบการปฏิบัติที่ผิดต่อสังคมและประเทศชาติ 2. เมตตาวจีกรรม การแสดงออกทางการเมืองที่อยู่ภายใต้กฎหมาย แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม พุดคุยหาทางออกและไม่พูดให้ร้ายบุคคลอื่น 3. เมตตาโมกกรรม การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น สนับสนุนเสนอแนวคิดแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สร้างค่านิยมการเป็นพลเมืองดี 4. สาธารณโภคี การเข้าร่วมเป็นจิตอาสาบริการสังคม ปลูกฝังคุณธรรมจิตอาสาขับเคลื่อนกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาชุมชนทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ต่อสังคมแบ่งปันความรู้ความเข้าใจ 5. สีลสามัญญตา รู้บทบาทหน้าที่ตนเองและผู้อื่น เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ความเท่าเทียมเคารพระเบียบกฎหมาย 6. ทิฐิสามัญญตา ระดมแนวความคิดในการพัฒนาความรู้ มีส่วนร่วมในการลงมติดีรรมแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมทางการเมือง เสวนาทางความคิดในการแก้ปัญหา

สรุปได้ว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมอันสอดคล้องกับหลักสาราณียธรรม 6 หลักธรรมที่ทำให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข เมื่อนำหลักธรรมไปผสมผสานในการปฏิบัติตนในสังคมการเมือง มีความประณีตประนอมมีจริยธรรมทางการเมืองอันดีงามมากขึ้น ทั้งนี้ปัญหาต่าง ๆ ทางการเมืองทุกมิติจะมีความเป็นสมานฉันท์มากขึ้น กระบวนการทางการเมืองก็จะขับเคลื่อนสู่การพัฒนาไปในทิศทางที่ดีอย่างก้าวหน้า ทั้งกลไกทางการเมืองและจิตใจพลเมืองประชาชน ดังนั้นแล้วการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเมือง สามารถนำหลักธรรมมาบูรณาการมาแก้ปัญหาหรือช่วยสร้างความเข้าใจให้มีความรู้สึกนึกคิดที่ดี การกระทำการเจรจาพุดคุย คิดมุ่งมั่นสร้างสรรค์พัฒนาช่วยเหลือกันและกันเคารพในระเบียบกฎหมายปลูกฝังทัศนคติเชิงสร้างสรรค์ใช้ความเมตตารับฟังความคิดเห็นผู้อื่น มีส่วนร่วมเสนอแนวคิดเพื่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนในพื้นที่มีความพยายามที่จะมีส่วนร่วมประเมินในกระบวนการทางการเมืองทั้งต้องการมีส่วนร่วมในการรับรู้การปฏิบัติการในกิจกรรมทางการเมืองทั้งปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนและหน้าที่พลเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกพจน์ อุดดี และสมจิต ขอนวงศ์ (2566) พบว่า ทศนคติการเลือกตั้งมีความคิดเห็น พฤติกรรมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้ง ปรับทัศนคติเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้มีความพร้อมเพรียงกันการรักษากฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการเลือกตั้งมีความยุติธรรมสอดคล้องกับงานวิจัยของศราวุธ ชันธิวิชัย และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทยในยุคแห่งการเชื่อมโยง ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ แบบแผน ทศนคติและความ เชื่อของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองของกลุ่มสมาชิกของระบบการเมืองหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการขัดเกลา ทางสังคมและสภาวะแวดล้อม สถาบันทางสังคม ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา วัฒนธรรมทางการเมืองสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นกุญแจสำคัญสำหรับการปกครองในระบอบเสรี สอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร พัฒนโชติ (2564) พบว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์จิรา พูลจันทร์ และสยาม คำปรีดา (2564) พบว่า การมีส่วนร่วมแบบธรรมดาคควรมีการเปิดสำนักงานในเขตพื้นที่เพื่อให้ประชาชนสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อขอข้อมูลทางการเมืองได้โดยง่าย และรวดเร็ว มีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r=0.708^{**}$) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าหลักพุทธธรรมเป็นธรรมะที่สามารถบูรณาการเป็นเข้ากับสถานการณ์บริบทต่าง ๆ ได้ทุกมิติ ที่สนับสนุนความสุขของชีวิตและการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้กระทั้งการเมืองการปกครอง โดยหลักสาราณียธรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีการมีส่วนร่วมทางสังคมให้มีความปรองดอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิรัตน์ แก้วเจริญ (2565) พบว่าหลักสาราณียธรรม 6 ประการ กับ การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงมาก ($r=.684^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐาน

3. นำเสนอแนวการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า

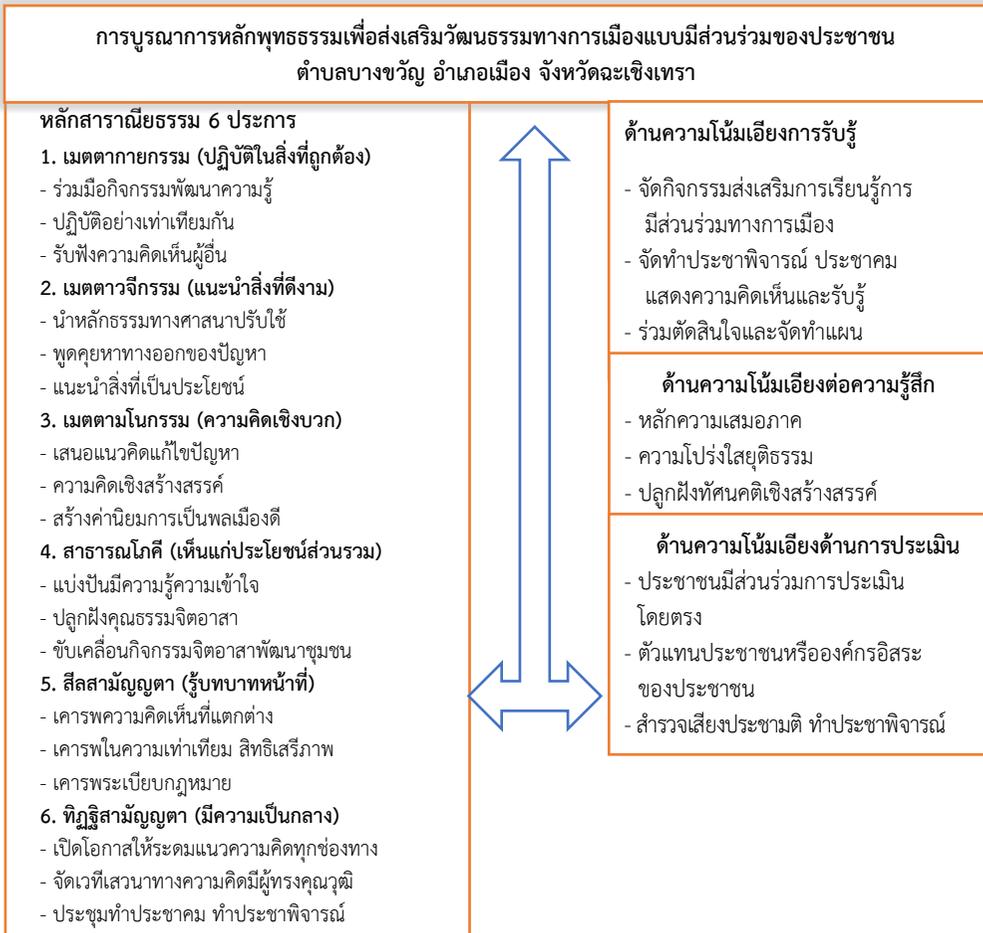
1. เมตตากายกรรม มีส่วนร่วมพัฒนาความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตนเองและทางสังคมการเมือง ปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกันเสมอภาคมีความโปร่งใสยุติธรรมและปลูกฝังทัศนคติเชิงสร้างสรรค์ใช้ความเมตตารับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ใช้ความรู้ความสามารถดูแลประเมินตรวจสอบการปฏิบัติที่ผิดต่อสังคมและประเทศชาติ
2. เมตตาวจีกรรม การแสดงออกทางการเมืองที่อยู่ภายใต้กฎหมาย แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม พุดคุยหาทางออกและไม่พุดให้ร้ายบุคคลอื่น
3. เมตตามโนกรรม การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น สนับสนุนเสนอแนวคิดแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สร้างค่านิยมการเป็นพลเมืองดี
4. สาธารณโภคี การเข้าร่วมเป็นจิตอาสาบริการสังคม ปลูกฝังคุณธรรมจิตอาสาขับเคลื่อนกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาชุมชนทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ต่อสังคมแบ่งปันความรู้ความเข้าใจ
5. สีลสามัญญตา (รู้บทบาทหน้าที่) รู้บทบาทหน้าที่ตนเองและผู้อื่นเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ความเท่าเทียมเคารพระเบียบกฎหมาย
6. ทิฐิสามัญญตา ระดมแนวความคิดในการพัฒนาความรู้ มีส่วนร่วมในการลงมติดำเนินการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวินัยธโรธัช สุวฑฺฒโน (2564) พบว่า 1. ด้านเมตตากายกรรม 2. ด้านเมตตาวจีกรรม 3. ด้านเมตตามโนกรรม 4. ด้านสาธารณโภคี 5. ด้านสีลสามัญญตา 6. ด้านทิฐิสามัญญตา สอดคล้องกับงานวิจัยของไพวรรณ ปุริมาต (2563) พบว่า แสดงกิริยาอาการสุภาพในการปฏิบัติงานต่อ เลือกลงใช้คำพูดภาษาที่สุภาพ ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้อง รู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่าง ๆ อย่างเดียวกันอย่างเคร่งครัด

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังกล่าวอธิบายได้ว่า หลักสารานิยธรรม 6 ได้แก่ เมตตากายกรรม (ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง) คือ หน่วยงานท้องถิ่นและประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมสร้างปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองมีส่วนร่วมช่วยเหลือกัน สังคมมากขึ้น เมตตาวจีกรรม (แนะนำในสิ่งที่ดีงาม) คือ ศึกษาหลักธรรมทางศาสนาใช้เพื่อส่งเสริมการใช้วาจาสุภาพเมื่อมีเหตุก็ควรเจรจาด้วยเหตุผลแนะนำด้วยสติปัญญา เมตตามโนกรรม (ความคิดเชิงบวก) คือ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการเสนอแนวความคิดต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ในภารกิจที่สำคัญของท้องถิ่นและร่วมตัดสินใจ สาธารณโภคี (เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม) คือ ปลูกฝังจิตคุณธรรมสำนึกมีจิตอาสาให้ประชาชนช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นตน สีลสามัญญตา (รู้บทบาทหน้าที่) คือ เคารพในสิทธิผู้อื่น

เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาคและกฎกติกาการอยู่ร่วมกันในสังคม ทิฐีสามัญญตา (มีความเป็นกลาง) คือ เสวนาทางความคิดโดยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นได้เต็มที่และมีผู้ทรงคุณวุฒิให้คำชี้แนะถึงความแตกต่างของเรื่องนั้น ๆ อย่างมีความเป็นธรรม

ภาพที่1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองท้องถิ่น ควรมีนโยบายส่งเสริมคุณธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาอย่างชัดเจน กำหนดกระบวนการปฏิบัติงานให้กับประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

2. สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประชาชนองค์กรหน่วยงานเชิงรุกตามวิถีประชาธิปไตยให้ชัดเจนอย่างต่อเนื่อง

3. สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ควรกำหนดนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติ และข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องส่งเสริมขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมืองอย่างเชิงสร้างสรรค์เป็นประชาธิปไตยร่วมกับทุกภาคีเครือข่าย เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับประชาชนทุกส่วนทุกองค์กร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานภาครัฐหรือสถาบันการศึกษาสร้างการเรียนรู้ปลูกฝังการรับรู้ให้กับประชาชนอย่างถูกต้อง โดยการส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองผสมผสานประเพณีวัฒนธรรมพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

2. กรรมการการเลือกตั้งควรนำหลักธรรมาภิบาลการเชิงรุกตามบริบทที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาจิตใจความรู้สึกเป็นพลเมืองประชาชนที่ดีให้มีคุณธรรม มีสติปัญญาความรู้และมีความสุขอย่างยั่งยืน

3. หน่วยงานสร้างเครือข่ายหรือภาคีร่วมพัฒนาจิตอาสาแก่ประชาชน ให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในรูปของกฎระเบียบหรือกฎหมาย และมีคุณธรรม จริยธรรมในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันรับผิดชอบที่ดีทั้งต่อตนเองและส่วนรวมในสังคม

4. สถาบันการเมืองควรส่งเสริมให้ประชาชนตื่นตระหนกในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างมีสติ มีความเป็นกลางปรับตัวยอมรับในกระบวนการที่เป็นไปตามหลักของนิติรัฐนิติธรรม

5. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็นต่อการตัดสินใจและประเมินกิจกรรมพัฒนาชุมชน รวมถึงแสดงปัญหาความคิดเห็นได้อย่างเสรี โดยทุกช่องทางความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยความรู้ความเข้าใจสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักประชาธิปไตยในท้องถิ่นหรือนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างไรในอนาคต

2. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการนำหลักธรรมในการประยุกต์ใช้ในบริบทของท้องถิ่น กระบวนการผลักดันให้เกิดเป็นรูปธรรมให้เป็นค่านิยมเพื่อการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีต่อไป

3. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพหรือถอดบทเรียนการเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนในบริบทของท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร พัฒนโชติ. (2564). วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 3(2), 29-38.
- จันทร์จิรา พูลจันทร์ และสยาม ดำปรีดา. (2564). ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองไผ่แบน อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี. *รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(2), 269-282.
- ชำนาญ จันทร์เรือง. (2566). *วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย*. สืบค้น 1 มกราคม 2567, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/112623>
- พระครูปลัดเกษภา ผาทอง และคณะ. (2562). วัฒนธรรมทางการเมือง : แนวคิดสู่การพัฒนาสังคมไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 6(2), 14-27.
- พระครูวินัยธรธิษฐ์ สุวฑฒ. (2564). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ สาขาวิชารัฐศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพวรรณ ปริมาตร. (2563). *พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ สาขาวิชารัฐศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศราวุธ ชันธวิชัย และคณะ (2565). วัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทยในยุคแห่งการเชื่อมโยง. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 6(2), 566-578.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566). *รายงานผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดฉะเชิงเทรา*. สืบค้น 1 มกราคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/ycMuw>
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ (2566-2570)*. สืบค้น 1 มกราคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/AFhCu>

- อภิรัตน์ แก้วเจริญ. (2565). การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิตเทศบาลบ้านเขตวัน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เอกพจน์ อุดดี และสมจิต ขอนวงศ์. (2566). การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ในเขตตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. *Journal of Lanna Societies*, 1(4), 18-29.
- Almond, G.A. & Verba, S. (1963). *The Civic Culture: Political culture attitudes and democracy in five nations*. New Jersey: Princeton University Press.
- Schein. (2009). *The Corporate Culture Survival Guide*. San Francisco: Jossey-Bass Inc.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row Publications.